❊ प्रमाणपत्र ❊

प्रमाणित करण्यात येते की श्री. विद्यानंद शिवशंकर उपासे – ह्यांनी 'कर्णाच्या जीवन चरित्रावरील मराठी नाटकांची वाङ्मयीन चिकित्सा' ('टाकलेलं पोर', ' कौंतेय', 'तो राजहंस एक' व 'मृत्युंजय' ह्या चार नाटकांच्या आधारे) ह्या विषयावरील प्रबंधिकेचे संशोधन कार्य समाधानकारकरित्या पूर्ण केले आहे.

श्री. विद्यानंद शिवशंकर उपासे ह्यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली स्वतंत्ररित्या ही प्रबंधिका लिहिली असून ती इतर कोणत्याही अन्य परीक्षेसाठी सादर केलेली नाही.

सदर प्रबंधिका शिवाजी विद्यापीठाच्या एम. फील.(मराठी) पदवी परीक्षेसाठी सादर करण्यास माझी अनुमती आहे. ही प्रबंधिका ' आधुनिक मराठी गद्यांतर्गत नाटक– पौराणिक नाटक' या अभ्यास क्षेत्रात समाविष्ट होते.

कोल्हापूर.
दि. २६/६/२००५

डॉ. अविनाश सांगोलेकर,
प्रपाठक व मराठी विभाग प्रमुख,
राजर्षि छ. शाहू कॉलेज, कोल्हापूर.
पदव्युत्तर अध्यापक, नाईट कॉलेज ऑफ
आर्टस् ॲण्ड कॉमर्स, कोल्हापूर.

ऋणनिर्देश

शिवाजी विद्यापीठाच्या एम.फील. (मराठी) पदवी परीक्षेसाठी 'कर्णाच्या जीवन चरित्रावरील मराठी नाटकांची वाङ्मयीन चिकित्सा' ('टाकलेलं पोर', 'कौंतेय', 'तो राजहंस एक' व 'मृत्युंजय' ह्या चार नाटकांच्या आधारे) ही प्रबंधिका तयार करीत असताना माझ्या अभ्यास प्रयत्नात मला सहाय्य आणि सहकार्य करणाऱ्या मित्रांचा व गुरूजनांचा मी मनःपूर्वक ऋणी आहे.

प्रबंधिकेच्या विषय निवडीपासून प्रबंधिका पूर्ण होईपर्यंत माझे मार्गदर्शक गुरूवर्य डॉ. अविनाश सांगोलेकर यांचे स्नेहपूर्ण आणि अमूल्य मार्गदर्शन मला लाभले. प्रबंधिकेच्या निमित्ताने सरांशी वारंवार चर्चा केल्यामुळे मला प्रबंधिकेचे काम वेळेत पूर्ण करता आले. त्यामुळे सरांच्या आभाराचा विचार शब्दांच्या पलिकडचा आहे. त्यांच्या ऋणात राहण्यातच मला आनंद वाटतो.

एम.फील. (मराठी) अभ्यासक्रमास प्रवेश घेताना तत्कालीन मराठी विभाग प्रमुख प्रा.डॉ. रवींद्र ठाकूर यांचे मला मोलाचे मार्गदर्शन लाभले. मराठी विभाग प्रमुख प्रा.डॉ. कृष्णा किरवले आणि प्रा. डॉ. विश्वनाथ शिंदे यांनी मला दिलेले प्रोत्साहन आणि केलेली आस्थेवाईक मदत मला अर्थातच महत्त्वाची वाटते. माझे वडील डॉ. शिवशंकर उपासे यांनी या लेखन कार्यात केलेले मार्गदर्शन मला मोलाचे वाटते. आ.शा. देसाई, प्राचार्य डॉ. एच. व्ही. देशपांडे, प्रा.सौ. दीपा कुलकर्णी , श्री.सुभाष विभूते, ग्रंथपाल सी.जी. कुंभार, प्राचार्य डी.बी. जुजारे, प्रा.एकनाथ पाटील, प्रा. निरंजन कुलकर्णी, प्रा.ए.जी. वाघमोडे , प्रा.डी. डी. शिंदे, प्रा. एस.डी. गडदे , श्री. मुधोळे आर. आर. व श्री. एस. व्ही. मोरे यांनी मला प्रोत्साहन दिले. या साऱ्यांचा मी आभारी आहे.

माझ्या पखांना बळ देणारे माझे कुटुंबीय- माता, बंधु व पत्नी व भगिनी यांनी मला सातत्याने मानसिक स्वास्थ्य मिळवून दिले. यामुळे ह्या प्रबंधिकेचा अभ्यास मला पूर्ण करता आला, हे येथे नमूद केले पाहिजे.

संगणकाद्वारे ही प्रबंधिका सौ. पुष्पलता घोळसे ललित पेपर्स, आजरा. व सचिन पोवार अक्षर प्रिंटिंग प्रेस, आजरा. ह्यांनी पूर्ण केली. त्याबद्दल त्यांचे आभार ! खरे म्हणजे या कामी मला ज्यांनी प्रेरणा, प्रोत्साहन, सूचना व सहकार्य केले त्या सर्वांचा नामोल्लेख करणे अशक्य आहे. त्या सर्वांबद्दल माझ्या मनात कृतज्ञता असून मी त्या सर्वांचा आभारी आहे.

आजरा.
दि. २६/६/२००५

श्री. विद्यानंद शिवशंकर उपासे
अभ्यासक

अनुक्रमणिका

		पृष्ठ क्रमांक
	प्रतिज्ञापत्र-प्रमाणपत्र- आभार -इ.	पृष्ठ एक ते पाच
१.	पहिले प्रकरण : उपोद्‌घात	१ ते ५
२.	दुसरे प्रकरण : मराठी पौराणिक नाटक: स्वरूप व वाटचाल	६ ते २१
३.	तिसरे प्रकरण : के.सी. ठाकरे लिखित 'टाकलेलं पोर': वाङ्मयीन चिकित्सा	२२ ते ३८
४.	चौथे प्रकरण : वि.वा. शिरवाडकरलिखित 'कौंतेय': वाङ्मयीन चिकित्सा	३९ ते ६०
५.	पाचवे प्रकरण: मधुसूदन कालेलकरलिखित 'तो राजहंस एक' :वाङ्मयीन चिकित्सा	६१ ते ७७
६.	सहावे प्रकरण : शिवाजी सावंतलिखित 'मृत्युंजय': वाङ्मयीन चिकित्सा	७८ ते १०२
७.	सातवे प्रकरण : उपसंहार : चारही नाटकांचा तुलनात्मक अभ्यास व निष्कर्ष	१०३ ते १२२
८.	संदर्भ सूची	१२३ ते १२४